

друкованому виданні;

3) інформаційного повідомлення на радіо та телебаченні;

4) розміщення в мережі Інтернет, на офіційному сайті суб'єкта нормотворчості. Враховуючи швидкість розвитку інформаційних і комунікаційних технологій, зручність й оперативність, такий спосіб повинен стати в подальшому пріоритетним;

5) розміщення повідомлень на спеціальних інформаційних стендах у приміщенні ради або поряд із ним, це стосується в першу чергу невеликих територіальних громад;

6) надсилання відповідним суб'єктам, наприклад, підприємствам, установам, організаціям, посадовим особам;

7) оголошення на загальних зборах або інших зібраннях громадян.

Як бачимо, в нормотворчому процесі на рівні місцевого самоврядування бере участь широке коло інших суб'єктів, які можна поділити на два види: суб'єкти нормотворчості та суб'єкти нормотворчої діяльності. На даному етапі розвитку держави, в умовах реформування правової системи, дане питання вважається надзвичайно актуальним. Слід використовувати міжнародний досвід задля блага й розвитку всього населення України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. Закон України N 2680-VIII. від 07 лютого 2019 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Про місцеве самоврядування в Україні. ЗАКОН УКРАЇНИ №280/97-ВР. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/28097-vr-57>

УДК 342.716

Тернавська В. М.

*к.ю.н., доцент, провідний науковий співробітник
Науково-дослідного інституту правотворчості та
науково-правових експертиз НАПрН України*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВОЛОНТЕРА В УКРАЇНІ (ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ)

Сьогодні в умовах російсько-української війни вкрай важливим є питання захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України. Разом з тим, соціально значимим є питання належного визначення і забезпечення правового статусу осіб, які беруть безпосередню участь у захисті Батьківщини і тих, хто допомагає забезпечувати потреби наших Захисників і Захисниць – волонтерів.

Правове становище особи, яка займається волонтерською діяльністю в Україні, можна схарактеризувати, виходячи з визначення правового статусу волонтера. В цілому, правовий статус особи визначається як система гарантованих державою і громадянським суспільством прав, свобод і обов'язків особи, які закріплені в діючому законодавстві і складають

соціально допустимі і необхідні потенційні можливості особи мати суб'єктивні права і обов'язки та реалізувати їх в системі суспільних відносин [1, с. 100]. Хоча в юридичній літературі по-різному визначається структура правового статусу особи, виокремлюються обов'язкові та другорядні елементи [2, с. 78], правовий статус волонтера як спеціальний статус особи має включати, на нашу думку, такі елементи, як правосуб'єктність; систему прав, законних інтересів та обов'язків; принципи статусу; гарантії діяльності; юридичну відповідальність.

Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 р. № 3236-VI визначає, що волонтером є фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги у формі безоплатного виконання робіт та надання послуг за напрямами, визначеними Законом [3]. Разом з тим, таке просте законодавче визначення поняття «волонтер» не дає можливість чітко усвідомити, хто з нас дійсно є волонтером. Крім того, певні колізії в чинному законодавстві, а також псевдоволонтерство, спричиняють невірну інтерпретацію правового статусу волонтера. Зокрема, волонтерська діяльність визначається як *неприбуткова діяльність*, але волонтерська допомога надається волонтерами *безоплатно*. Однак, неприбуткова діяльність і безоплатне виконання робіт (надання послуг) – це різні поняття. Так вважає і Ю. Кривенко, але правознавиця пропонує безоплатність використовувати у визначенні благодійної діяльності, а неприбутковість – у визначенні волонтерської діяльності, оскільки волонтерська допомога є безоплатною [4, с. 596]. Погодитися з таким суперечливим підходом ми ніяк не можемо. Говорити про неприбуткову діяльність можна лише по відношенню до організацій, які надають волонтерську допомогу. Але характеризуючи волонтерську діяльність фізичної особи, ми не можемо називати її неприбутковою діяльністю, оскільки справжній сенс поняття волонтер зумовлює виконання роботи і надання послуги безоплатно, що і відрізняє волонтера від найманого працівника.

Закон України «Про волонтерську діяльність» визначає волонтерську діяльність як форму благодійної діяльності. Однак, на нашу думку, благодійна і волонтерська діяльність хоча і мають деякі спільні риси, але не є тотожними поняттями. Так, за даними соціологічного дослідження, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва» спільно з КМІС, 32,5% українців лише протягом травня-вересня 2014 року мали досвід переказів коштів на рахунки української армії, але безпосереднім збором коштів, ліків, речей та їх доставкою в зону проведення АТО займалися 3% [5, с. 24]. Ми вважаємо, що саме ці 3% громадян, які займалися безпосередньою організацією і здійсненням всієї роботи щодо надання допомоги солдатам, і слід визначати як волонтерів. По-перше, волонтерська діяльність обов'язково передбачає, як правильно наголошує В. Вашкович, вчинення активних дій та витрачання власного вільного часу волонтера [6, с. 42-43]. Крім того, термін «діяльність», як вважає Ю. Кривенко, означає систематичність дій членів суспільства, їхніх об'єднань, що спрямовані на досягнення певного результату, в інтересах інших осіб та в інтересах суспільства, без мети отримання прибутку від виконаних робіт та наданих послуг [7, с. 247]. По-

друге, волонтерство, на думку Е. Браун, створює щось цінне як для волонтерів, так і для одержувачів волонтерських послуг, які є тим, що економісти називають суспільними благами, тому «цінність часу волонтерів перевищує вартість благодійних грошових пожертв» [8, с. 5]. Крім того, Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05 липня 2012 р. № 5073-VI не визначає такої форми як волонтерська діяльність, а передбачає лише благодійну та меценатську діяльності [9].

Отже, суть волонтерства як раз і полягає в тому, що особа у свій вільний від основного виду діяльності час (роботи, служби, навчання тощо) систематично надає допомогу іншим людям чи здійснює корисну в інтересах суспільства, держави діяльність, витрачаючи власні ресурси (фінансові, інтелектуальні, фізичні). Наявні колізії та прогалини в чинному законодавстві мають бути обов'язково усунені, не зайвим буде запозичення іноземного досвіду правового регулювання волонтерської діяльності, наприклад, положень чеського законодавства, де безпосередньо зазначається і про волонтерську допомогу у вільний від роботи час, і про обов'язковість проходження спеціальної підготовки волонтерами, і про діяльність виключно на основі договору, і про обов'язкове соціальне страхування волонтера тощо [10].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Котюк В. О. Теорія права: Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вузів. К.: Вентурі, 1996. 208 с.
2. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – 2-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
3. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 42. Ст. 435.
4. Кривенко Ю. В. Благодійна та волонтерська діяльність: спільне та відмінне. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1 (40). С. 594-597.
5. Паславська О. Становлення та розвиток волонтерського руху в Україні (історико-правове дослідження). *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. № 4. С. 22-28.
6. Вашкович В. В. Генеза волонтерства як суспільного явища та його правове відмежування від суміжних категорій. *Правова держава*. 2017. Вип. 28. С. 39-43.
7. Кривенко Ю. В. Принципи здійснення волонтерської діяльності. *Молодий вчений*. 2016. № 6 (33). С. 246-250. С. 247.
8. own E. Assessing the value of volunteer activity. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*. 1999. Vol. 28. №. 1. P. 3-17.
9. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 25. Ст. 252.
10. Zákon č. 198/2002 Sb. Zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>